

N:o 47.

Af Herr **A. F. O. Cederberg**: *Angående underdånig framställning rörande omarbetning af gällande skiftesstadga.*

Då jag nu går att fästa uppmärksamheten å det enligt mitt förmenande ofafvisliga behovet af en reform i laga skiftesväsendet, sker detta icke därför, att jag på något sätt underskattar värdet af de tjänster, som landtmäteriet under nu rådande former medelbart gjort landets jordbruk, utan därför att dessa tjänster måste så högt betalas, att omkostnaderna på många ställen hindra tillgodogörandet af de fördelar, som genom laga skiften stå att vinna. — Under de sista 10 år, för hvilka uppgifter finnas i tryck tillgängliga, 1870—1879, har sålunda inom riket utgifter för "egentliga laga skiften" uppgått till en summa af 7,902,559 kronor 53 öre, för hvilka blifvit skiftade 3578,679 mantal, tillhörande 19,678 skiftesdelegare. Af förenämnda summa belöper nära 27 procent (2,127,983 kronor 57 öre) på ensamt rikets fyra nordligaste län, der samtidigt 471,392 mantal, tillhörande 4,642 delegare, blifvit skiftade.*) Inom hela riket uppgår således medelkostnaden under nämnda period pr skiftadt mantal till 2,280 kronor, samt medelutgiften för hvarje delegare till 400 kronor, under det att motsvarande poster inom de fyra nordligaste länen utgöra 4,515 kronor pr skiftadt mantal eller 480 kronor för hvarje delegare. — Men utom dessa utgifter har skifteslagen fått vidkännas ej obetydliga kostnader för handtlangning m. m., hvilka ej kunna här närmare specificeras.

Af förestående torde vara tydligt, huru önskvärd en nedsättning i skifteskostnader måste vara för landets jordbrukare, särdeles inom rikets nordligare län.

*) En förmodad ofullständighet i Generaldirektörens för landtmäteriet underdåniga berättelse för 1877, som ej kunnat afhjelpas, gör möjligen förestående siffror i någon ringa grad osäkra.

En utväg härtill, som synes ligga nära till hands, vore nedsättning af landtmäteritaxan, men om ock denna utväg skulle vara i viss mån användbar vid skiften å egendomar med stora vidder af mindre värdefull mark, torde dock någon allmännares minskning ej kunna på denna väg åstadkommas, så länge landtmätaren är så bunden af strängt reglementerade föreskrifter, som nu är händelsen, och hvarigenom han ofta tvingas att använda dyrbarare biträden och sjelf offra en lång, dyrbar tid å göromål, som kunde vida billigare uträttas. — En nedsättning af landtmäteritaxan bör således enligt min tanke åtföljas af en ått landtmätaren lemnad större frihet i sitt arbete. Att detta ock utan skada kan ske, bestyrkes till en del af nu gällande bestämmelser. — Sålunda inrymmes redan nu vid den vigtiga graderingen ej större betydelse ått landtmätaren än ått »gode mannen», hvilkens enda kompetensvilkor är att vara »i jordbruk kunnig och erfaren», samt på kommunalstämma efter vissa i kommunalstämmodförordningen okända grunder till sin befattning utsedd, och dock ogillas stundom gradering, huru riktig den än må vara, endast därför att landtmätaren dervid ej närvarit. Att kartläggning, som är en i vissa fall rent teknisk färdighet, mera beroende på vana än på kunskaper, skall kunna ordnas billigare än i gällande föreskrifter tillåtes, är ock tydligt. Äfven i detta fall medgifves redan nu rätt att begagna *föret befintlig karta*, utan afseende på af hvilken den må vara upprättad, endast med vilkor att den vid af förrättningsmannen anstald undersökning befinnes riktig; men om förrättningsmannen använder »obehörigt» biträde till mätningen, eller sjelf råkat derunder vara jäfvig, då kasseras kartarbetet, huru riktigt det än må vara. Att anföra flera exempel på huruledes möjlighet finnes för minskning af reglementerandet, torde vara öfverflödigt; hvarför jag nu anhåller få fasta uppmärksamheten å en annan utväg, som enligt min tanke skall medföra minskning i skifteskostnader, nemligen beredande af möjlighet till sämjedelningars fastställande.

Knappast inom något område torde det fria aftalets bindande kraft vara så litet erkänd som just vid jorddelningar; ty med undantag af några fall, der »föreningar» få inför landtmätare ingås, är aftalets rätt här okänd.

Att den ej kan lemnas alldeles fri, är mig väl kunnigt. Det skäl, som vanligast plägar häremot anföras, är: behovet att tillse det utbrutna hemmansdelars värde i förhållande till mantalet blir sådant, att utgörandet af grundskatter och andra efter skattetalet utgående onera och besvär ej äfventyras. Dertill torde komma det för fastighetskreditens uppehållande oundgängliga behovet att tillse, det ej in teknad egendoms värde lemnas beroende af en helt och hållet utan kontroll träffad öfver-

enskommelse. Men dessa och flera behof af kontroll synas mig icke utestänga möjligheten att åt aftalet inrymma någon rätt, endast kontroll möjliggöres. Särskildt torde denna redan nu kunna med tillbörlig noggrannhet vid klyfning af hemman i sådana byar, der laga skiften förut egt rum. För en sådan delnings bedömande finnes ju förut en såsom behörig erkänd karta och fastställd gradering, hvadan hela förrättningen ofta nog inskränker sig till uppdragande på karta af en eller annan linie samt uträkning af de egofigurer, som af linien genomskäras, och till sist denna linies utsättande på marken; ja, stundom inskränker sig till och med förrättningen, der hemmanet som skall klyfvas eger två skiften, till att lemna det ena skiftet till en delegare, det det andra åt en annan. För en egodelningsrätt, biträdd af landtmätare, uppstår intet hinder att granska dylik handling, och då här karta förut finnes i statens arkiv, saknas dessutom all anledning att för kartverkens ökande betunga jordegare (och landtmätare) med särskilda utgifter.

De utvägar, hvarigenom jag således anser att minskning i skifteskostnader kan erhållas, äro: dels en, genom åt förrättningsman lemnad större frihet i behandling af skiften möjliggjord, nedsättning af landtmäriterixan, dels ock inrymmande af möjlighet att erhålla fastställelse å sådana sämjedelningar, som vid derå verkställande kontroll pröfvas vara deraf förtjenta. Men som för genomförande häraf fordras vidlyftigare omarbetning af gällande stadgar, än som lämpligen böra vid riksdag verkställas, så vågar jag härmed föreslå, det Riksdagen ville besluta,

att till Kongl. Maj:t ingå med underdånig anhållan om revision af skiftesstadgan och dertill hörande föreskrifter i syfte att genom större frihet vid skiftesförrättningar möjliggöra nedsättning i landtmäriterixan, samt att bereda tillfälle för fastställande af sådana sämjedelningar, som pröfvas vara deraf förtjenta.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 Januari 1881.

A. F. O. Cederberg.